

مجموعه سنون

از

جمعیت علمیه عثمانیه

برنجی پنه

ماه رمضان

نومرو ۱

استانبول

یکی جامع جوار هند واقع چیچک بازارنده جمعیت علمیه عثمانیه
مطبعه سنده طبع اولمشدر

۱۲۷۹

حکمای یونان کافه علوم صحیحه ده و بالخصوص علوم ریاضیه
مرکبه نك جرائع دینان قسمند نظری ایله علمی تفریق
ایدرك بونلرك یکدیگرینه مخالف و متباین ایکی شی اولمسنه
ذاهب اولمشلرایدی هندسه و منطق و موسیقی و رسم و فن
معماری بی یونانلر ایجاد و نشر ایدوب بو وجهله امر مدینه
خدمت ایتدکلی مسلم ایسده حکمت طبعیه و جرائع الحاله حکمای
مذکوره نك مسلك و مذهبی اکثریا خطایا عظیمه اوزرینه مبنی
اولوب مسلك مذکور بوندن تقریباً طقوز یوز سنه مقدمه
کلنجیه قدر پایدار اولدق علوم مزبور نك توسعنه و قوانین
صحیحه سنك کشفه حائل اولدیغی دخی انکار اولنمهز .

ذکر اولنان مذهب باطله نظراً علوم ریاضیه و طبعیه ایکی
قسمه منقسم اولوب بریسی نظردر که اجسامك خارجده
کیفیت و ماهیندن قطع نظر مجرد سلفدن خلفه منتقل
بعض قواعد و بونك تئایجندن بحث ایدن علوم اولوب
بونلره علوم عالییه و دیگری دخی علمدر که بالعکس تجربه
ایله اجسامك خواص و کیفیاتی کشف و تحقیق اولنمقدن عبارت
اولوب بونلره دخی علوم عادییه و یا خود علوم سفلیه تسمیه ایتشلرایدی .
بو مذهبده بوننان مصنفینك حکمت طبعیه ده وضع و تأسیس
ایلدکلی اصول و قوانین ساکن اولدیغز سیاره نك سطحی
اوزرنده هر کون مشهود و مجرب بمز اولان اثار و قوانین طبعیه یه
ناموافق و بلکه متباین اولدیغی حالده مذهب مذکور خیلی
زمانلر قوانین فاسده مزبوره نك معتبر قالسنه سبب اولمشدر .
حکمای مذکور افکارینده کوره اجرام سماویه تبدل و انقلابدن

بری و مدارری مدور الشكل و حرکتی دائمی اولمغله بونلر
مکونات تامه دن و سطح ارض اوزرنده کائن اجسام ایسه تغییرات
وانقلاباته مستعد اولوب حرکتی دخی مستقیم و منحنی اولمق
حسیله غیردائی بولند یغندن بونلر دخی مکونات غیرتامه دن
عد اولمشدر.

مذهب مذکور کسوء نتیجه سی اولمق اوزره متقدمین جراثیقاک
نظریاتی ایله عملیاتی یکدیگرینه متباین کی تصور ایتمکله عملیات
جراثیقا فتون سفلیه دن اولوب مجرد جرنفعه ایچون تعلم
و تحصیل اولنور یوخسه شان اصحاب عرفانه ناچسباند
دیدرک ابنای جنس لرخی لوازم مدنیت اولان کمالاتدن خلی
وقت محروم براقشدر. آرچناس نام حکیم علم هند سه بی آلات
واسطه سیله ارائه و اثبات ایتمک مراد ایتمش ایسه ده شاکردی
بقراط بو طریق ایله تدریس علمک قدر و سانه ابراث نقیصه
ایتمکدر دیدی. مشاهیر حکمادن هند سه و حکمت طبعیه ده
مهارت تامه سی اولان آرشید دخی بعضی آلات واسطه سیله
بریوکلوسفینه بی قره یه اخراج و اول زمانده دهشت انداز ربع
مسکون اولان روما عسکرینی بیله مغلوب و منهزم ایده جک
آلات حریبه ایجاد و انشا و بر طریق مخصوص ایله شعاعات
شمسیه بی برنقطه ده تجمع ایستیره رک بردو نهایی کاملاً احراق
ایده بیله جکئی اعلان ایتمش ایدی. حکیم مذکورک جراثیقالده اولان
معلومات تامه سی و نظریاتی عملیه تطبیق ایتمسی زمانمزمده اربابی
عندنده کمال شهرت و اعتبارینی موجب اولمش ایسه ده کندو
عصرنده و بر از مدت صکره لری عملیات مذکوره علمدن معدود

اولیوب صنایع سفایه دن عبارت اولغله علم هندسه کبی بر علم جلیلات
برهانیه مشغول ایکن دولته ابراز خدمت داعیه سیله شان
حکمایه نالایق صنایع سفایه یه تنزل ایتدی دیومومی الیه
هدف طعن و تعریض قلندی .

عند المتقدمین اصحاب معلوماتک امور خارجیه
وبیتیه جه اهلیت و اقتدارلی اولماسی افکارینه
ذهاب اولنوب بونک تأییدی ضمیمه اولزمان مشاهیر
حکمایه حقیقه برطاقم افسانه لر اختراع قلمشدر .

رومالورک جراثقالک اقسام متعدده سی و باخصوص
طاشجیلق ویول انشاسی و موازنت اجسام مایعه
تطبیقا تنده زیاده مهارتلی اولدیغی الان موجود اولان
انار هندسیه لردن مستباندیر . فقط قوانین طبیعیه نک
علوم علویه و سفایه یه تقسیمی افکاری کتد بکجه قوت
بوله رقی نهایت بوندن سکر طقوز قرن اوله کلنجیه قدر
بالجمله ارباب معاومات مذهب مزبوری قول واتخاذ
ایتمش اولدقلردن مجرد حکماء عنوانیه مفتخر اولدقلری
حالده برطاقم مباحثات واهییه ایله امرار وقت ایدن اشبو
کروه نظرندده مهند سین و امشالی معارف نافع اصحابی
بی قدر و اعتبار قالمشیدی .

اگرچه فی زماننا هذا ایا صوفیه جامع شریفی کبی ابنیه جسمیه
و مصنعه نک امشالی کور یله بیوب بودخی ابنیه مذکوره اقسامنک
متحمل اولدیغی ثقلته کوره حساب و مطالعه اولندیغنه
مینیدر . شو کیفیت ابنیه مذکوره بی انشا ایدن مهند سینک

علم موازننده معلومات تامه لرینه دال ایسه ده علوم عالییه اصحابی عملیاتی تحقیق ایدرک علمدن عد ایتد کلرندن و کیدولری سالک اولدقلری مذاهب باطله نك توسیع و تعمیق یله مشغول اولدقلرندن اولمقوله مهره مهندسینك انشا ایلدقلری ابنیه ده استعمال ایتش اولدقلری قوانین دخی مسطور صحایف اثار اولمدقدن بشقه اکثرینك اسملری بیله اونودلش اولدیغندن قوانین مزبور نك عصر مزده یکیدن کشف اولنمسی لازم کلمشدر . اشته حکمای مقدمه نك علوم طبیعه ده اولان اشو افکار باطله سی میلادك اون بشنجی قرنه قدر پایدار اولوب اتدنصرکه علوم مذکوره طرز اخره کیرمکله مذهب مذکور بالکلیه ترك والغا اولنمش والیوم نظریاتك مجارب دقیقه ایلله صحتی ثابت اولان مواد اساسیه و بونلردن استنباط اولنان نتایجدن عبارت اولدیغی تحقیق اولنمشدر .

علم حرکتی غالیله اونام حکیم تأسیس ونوتون اکمال ایلدکلدن صکره جراثقال سماویه ایلله ارضیه یعنی عادیه نك ایکبسی دخی سهل وساده برقانون تحتنده اولدیغی و سطح ارضیه اولان اجسامدن الك حقیرکورینان برتویک بیله تابع اولدیغی قوانین حرکت و موازنه کائناتی محیط اولان مسافات غیرمشاهده دروننده متحرک کافه اجرام سماویه قوانین حرکت و موازنه نك عینی اولدیغی ثابت اولمش و بناء علیه کوچک و بیوک کافه مکوناتک هر بر فعل و اثرینک خواص و کیفیاتی تفتیش و تحقیق ایتک علوم سفلیه

تنزل دیمک اولدیغی و بوندن صرف نظر هیچ بر صنعت
جرائق و حکمت و کیمیا علمی قواعندن خارج اولمسوب
جمله سی حکما و علما نك تدقیق و تشریلرینه الیق و احرا
اولدیغی اکلا شلمشدر .

اصحاب علوم و معارف امور خارجیه جه عدم اهلیتلی
حقنده اولان زعم باطل دخی بالتدریج محو اولوب شویله که
سالف الذکر نوتون اصلزادگان و یا خود قرال و کلا سی
منسوب اتندن اولدیغی حالده انکتره ده ضربخانه ناظری
نصب اولمش و موسی الیهک اشبوما موریتی اول وقتلرده
انکتره ضربخانه سنده اتضادی لازم کلان نظامات جدیده نك
اجراسی نوتون کی هم نظریات همده عملیاتده مهارت تامه سی
اولان بر ذاتك نظارتنه متوقف اولدیغی اکلا شلمسندن
نشأت ایتشدر . موسی الیهک مأموریتندن برازمدت
مرورنده برهفته ظرفنده ضرب ایتدیردیکی ککوش مسکوکاتی
سابقك سکر مثله ابلاغ ایلدی . حالبوکه اسلافی زماننده مدت
مذکوره ده ضرب اولنه بیلان سکه دن دهها زیاده ضرب
اولنسی غیر ممکن حکمنده طوتیلورایدی .

اولوجهله علوم ریاضیه و طبیعیه نك نظریاتی ایله عملیاتی بیننده
توهم اولنان مبینك سوء تأثیری الیوم ازمئه سابقده اولدیغی
قدر دکل ایسده بعضا زمانمرده دخی مشهود اولسی جای
تأسفدر . فی الحقیقه علوم ریاضیه نك هر قنغی قسمندن
مثلا علم حسابك اعمال اربعه سندن ضرب قاعده سنی اون
اون بش صحیفه عربی عبارء مشکله ایله قرائت و تحصیل ایتش

ذواتك اڪثر يسندن بر قاج خانه لي ارتامدن عبارت ايكي
مضروبك حاصل ضربني ندرديو سؤال اولنسه بر جواب شافي
ويړه ميبوب زعمنجه يوني عار دخی عد ايتز . اشته بر شي
حقننه علم ادعا سيله برابر اصل اندن مقصد اولان عملدن غفلت
سالف الذكر مسلك باطل بقیه اثارندن اولديغی بی
اشباهدر .

نظريات ایله عملیاتك تفریقندن ناشی حصوله کلان مضرات
کلیه دن بری دخی قوه اختراعیه مالک وال صنعتده ماهر
اولان اشخاصك ممکن الحصول اولان شیرلی اولیانلردن فرق
وتمیز ایتك ایچون اقتضا ایدن علوم نظریه دن بی خبر
اولملریدر . چونکه مسلك باطل مذکور عملیات اصحابك
علوم نظریه اربابندن استفاده سنه مانع اولدیغی مثلاً واصحاب
علوم دخی بالبحر به حاصل اولان معلومات ایله صنایعك اصلاح
واکمالی ضمننده تقییش وتفحصی لابد اولان مسائلك حل
واستخراجه حائل اولور . اشته بوجمله نظريات اربابی علوم
ریاضیه وطبیعیه جه مشکل عد اولنان مسائلك حل
اشتغال ایدر که عامه حقننه موجب فوائد اوله جق بر اثره
موفق اوله مزلر وبنأ علیه اصول وقوانین عملیاتی تدریجی
ومصارفات کلیه ایله اجرا اولنهیلا تبحارب واسطه سيله
تحصیله مجبوریت کلور .

یا لکن عملیات ایله اشتغال ایدوب اربابی عندنده معلوم وثابت
قوانین طبیعیه دن یخبر اولان بعض کسان برماکنه اعانه سيله
صوچه قارمق ویا خود بر فابریقه بی اداره ایتك خلیا سيله

اتلاف عمر و مال ایتدکد نصکره اگر سرمایه م اولسه تصور
ایلدیکم ماکنه بی انشا ایدردم فقط حیفاکه بویه شیلره
اعتبار اولنموردیه رک برطاق واهی ادعارله امرار وقت
ایدزلر . حالبوکه او مقوله کسانک علوم نظریه دن براز
معلوماتلری اولسه تصور ایلدکلری شیک ممکن اولوب
اولسه جغنی فهم و اذعان ایدوب اربابی عنندنه عدم امکانی
ثابت اولان شیلره یهوده اوغراشزلر . ایددی مسلك مذکور
جهله دن زیاده مهندسلكه یا خود تعبیردیگر ایله تطبیقات اصول
جرائقاله مضر در . چونکه نظریاته تطبیق اولنمدرق
انسا اولنان ابنیه مین اوله میوب بو صورتله یا یلان ماکنه لر
دجی ایشه یرامیه جغندن نظریاتدن بی خبر اولان اصحاب
هزیر بنا و یا خود بر ماکنه اعمال ایتمک مراد ایتدکلرنده
موجود اولنره تقلید ایله اکتفا ایدزلر . اشبو اصول هر نقدر
مخاطره دن امین ايسده دایما بویولده حرکت اولندیغی
صورته فنون و صنایع اصلا ترقی ایده میوب دایما برحاله
قاله جغنی بدیهیدر .

لکن نظریات ایله عملیات بینده فرض اولنان مباینتدن
آشات ایدن مضرات عصر مزده اوروپانک ممالک غریبه سنده
یا کلیه محو و زائل اولمقده اولوب چونکه نظریات
ایلّه عملیات اربابی بینده اختلاط و انسیت حاصل اولدرق
یکدیگرینک مسلك و معلوماتنه کسب و قوف ایتدکلری
بو وجهله نظریات ایلّه عملیات یکوجود اولدیغی جهتله
بونلرک ایکسنک ثمره سی اولان هر درلوا اثار مدنیت کون بکون
ترقی و توسع ایتمکده در .

اصحاب علمیاتك انشا ایلدکلی کرک ابنیه و کرک ما کنه رک
قوانین جراثیمه تطبیقا اصلاحی ضمننده بوندن
اون بش یکرمی سنه مقدم لوندره و دیولین و بافاست و قورق
وغالوه و غلاسغودارالفنوندلر نده اصول جراثیمه تطبیقاتك
تدریس و تعلیمی ایچون مخصوص صنفلر احداث و خواجدر
تعیین و تکنولوژی یعنی علم کیمیاك صنایع متنوعیه تطبیقی
فنك تعلیمی مقصدیه ایدینورغده دخی بوندن یدی سکر
سنه مقدم مجدداً بر صنف کشاد اولمشدر . اشته
اوروپاده فون و صنایعك کندکجه ترقیسی و اختراعات
جدیده وجوده کلمسی اشبو تشبثات مؤثره ثمره سیدر .
ممالك محروسه شاهانه صنایعك دوچار اولدیخی حال
و قوفدن تخلصی دخی مطلقاً بومقوله تدابیر اثخا زینده منوط
اولدیخی درکاردر .

علوم علمیهك دیگر بر قسمی مثلاً علم طبك عملیاتی دخی
سالف الذکر خصوصاً مه قیس اولوب چونکه مکاتب طبیه ده
علم طبك نظریاتندن اولان تشریح و فیزیولوژی دینلان قسملرینك
تدریسی کفایت ایتیوب بونلره برابر جراحلق و سایر
عملیاتك دخی تعلیمی لابد اولدیخی مثلاً علوم ریاضیه و حکمت
طبیعه و کیمیا تدریس مخصوص مکاتبه دخی بونلرک تطبیقاتی
لازمه دن اولوب فالاً علوم مذکوره تعلیمندن مطابوب اولان
نتایج حصوله کله من .

غلاسغودارالفنوندلر یوز سنه قدر محفوظ بولسان
برک و چک مودل هر کسك نظر نده غایت چرکین و حقیر

کورینوب حتی بر رسام بونک رسحنی الهرق بعض ذراته
ارائه ایلد کده کورنلر رسامک بو عالمده هیچ برشی بوله میبوده
بونک رسمنه امک صرف ایلسمنه هیچ بر معنا ویره مدیلر .

فقط مذکور رسامک شوزحتی اختیار ایلسمی نابجاولدیغی
بعده اکلاشلدی شویله که بوندن تقریبا طقسان بش سند مقدم
جس وات نامنده بر ذات مذکور مودلک تعمیریه مشغول اولدیغی
صره ده کندوسنک علوم ریاضیه و حکمت طبیعیه ده اولان
معلوماتنی اکا تطبیق ایدرک فی زماننا هذا کرک تاره ده وکرک
روی دریاده مشاهده ایلد یکر واپور ماکنه لرینی اختراع
ایتمش اولدیغندن اولوقتدن برومنور کوچک مودل انظار عامده
جس واتک قوه عقلیه سنک مسکنی عد اولدرق "مهرمنیرکی
کسب اشتهار ایلشدر . اشته بویله ناچیز وحقیر
کورینان اشیانک قیمتی علم واسطه سیله کسب ترقی
واعتبار ایدر .

(محمد سعید)

خواجه در مکتب شریفه شاهانه

(مدخل علم ژئولوژی)

کیما

(اجسام بسیطه غیر معدنیه بیاننده در) (مابعد)

عادی مطبخ طوزی جسم مرکب اولوب ایکی عنصردن
عبارتدر که ایکبسی دخی حال انفرادده انسانه کوره مضر